

Sarı Öküzü Verdiğimiz Gün

— AliHaydar · 26 Haziran 2025

Engellilerin Görünmeyen Savaşı

Hepimizin bildiği o eski hikâye vardır: Sarı Öküz.

Bir zamanlar, düzlük bir ovada huzur içinde yaşayan bir öküz sürüsü vardı. Her biri farklı renkte, farklı boyutta, farklı yapıda olsa da aynı çayırlarda otuyor, aynı tehlikeden kaçıyorlardı.

Sürü, bir grup aslana karşı varlıklarını korumaya çalışırken, aslanların gözü parlak rengiyle sürünün en dikkat çeken üyesi olan Sarı Öküz'dedir. Aslanlar önce onu gözüne kestirir.

Aslanlar, sürü liderine bir teklifle gelir: "Bize Sarı Öküz'ü verin, sizi rahat bırakalım." Sürü, önce bu teklifi reddeder. Ancak aslanlar tehditlerini arttırınca, sürü kendi içinde çatışmaya başlar.

"Aslanlar Sarı Öküz'ü istiyor."

"Bir tek onu verelim, yeter ki geri kalanımız güvende kalsın." diyenler galip gelir ve Sarı Öküz aslanlara teslim edilir.

Ama işler orada bitmez; aslanlar birer birer diğer öküzleri de istemeye başlar. Sürü, ilk ödünü verdiği anda yenilgiye mahkûm olmuştur. En sonunda ortada ne sürü kalır ne de güvenlik.

Bu eski halk hikayesi, bugün engellilerin son yıllarda yaşadığı sessiz ve derin hak kayıplarını anlatmak için fazlasıyla uygundur. Sarı Öküz, hepimizin ortak haklarını simgelemektedir. Çünkü bizler de yıllar boyunca birer birer Sarı Öküz'leri verdik. Ve çoğu zaman, bunu yaparken sesimiz çıkmadı. Belki korkudan, belki umutsuzluktan, belki de yalnız bırakıldığımız içindir...

Başlangıçta Her Şey Umut Gibi Göründü

2005 yılında Engelliler Kanunu çıktığında, umut doluyduk. "Artık bizler de varız!" diyorduk. Eğitim, ulaşım, istihdam, erişilebilirlik, bakım hizmetleri... Her şey kâğıt üstünde çok güzeldi. Ama kâğıttan gerçeğe geçerken o umutların ağır aksak yürümeye başladığını gördük.

Yıllar geçtikçe, kazanılan bazı haklar tartışmaya açıldı. Önce evde bakım maaşları için “Aile gelirin e göre verelim.” dendi. Sonra engelli istihdam kotaları dolmadığı halde görmezden gelindi. Erişilebilirlik düzenlemeleri sürekli ertelemelere kurban gitti.

“Bütçe kısıtlı, kaynak yetersiz.” dediler.

“Önce gerçekten ihtiyaç sahibi olana verelim.” dediler.

Ama aslında bizden bir parça daha alıyorlardı.

Ve tüm bunlar olurken bizler sustuk. Tıpkı Sarı Öküz’ü verirken susan sürü gibi.

Engelli Hakları: Toplumun Barometresi

Engelli bireyler, bir toplumun adalet anlayışının en net göstergesidir. Çünkü en kırılğan olanı koruyabiliyorsan, herkesi koruyabilirsin. Engelliler için ulaşım düzenlenmişse, yaşlılar da rahattır. Görme engelliler için yapılmış sesli kütüphaneler, okuma güçlüğü çeken herkesin işine yarar. Erişilebilirlik bir lütuf değil, herkes için ortak yaşamın zorunlu gereğidir.

Ama işte Sarı Öküz’ü verirken bunu düşünmedik. Dedik ki:

“Zaten çok fazla kişi faydalaniyor, biraz kısilsın zarar gelmez.”

“Devlet ne yapsın, imkânlar bu kadar.”

“Her şeye erişim mi olurmuş?”

Ve her bahane bir Sarı Öküz oldu. Her sessizlik, bir ödün.

Bugün Geldiğimiz Nokta

Bugün birçok engelli birey haklarına fiilen ulaşamıyor. Hakkı var ama binaya giremiyor. Hakkı var ama asansör çalışmıyor. Hakkı var ama ulaşmak için başvurması gereken dilekçe duvarlarını aşamıyor. Hakkı var ama yalnız.

Sarı Öküz’ü verdiğimiz o gün, sadece bir hakkı değil, birbirimize olan sorumluluğumuzu da kaybettik.

Bugün erişilebilir bir şehir talep eden bir engelliye destek olmuyorsak, yarın yaşlandığımızda kendi tekerlekli sandalyemizle çıkmaz bir sokakta kalmamız çok da uzak bir ihtimal değildir.

Geriye Ne Kaldı?

Belki Sarı Öküz’ü verdik, ama hikâye henüz bitmedi.

Çünkü hâlâ birlikte ayağa kalkma şansımız var.

Çünkü hâlâ, “Artık yeter!” deme gücümüz var.

Engelli bireylerin hakları için ses çıkaran her kişi, sürüyü yeniden bir araya getiren bir adımdır.

Kayıplarımızı telafi etmek zor ama imkânsız değil. Bugün bir erişilebilirlik kampanyasına destek verirken, yarın bir engelli bireyin istihdam hakkını savunurken bu mücadeleyi büyütebiliriz.

Unutmayın ki:

Sarı Öküz sadece bir metafor değil, bir uyarıdır.

Ve bu uyarı hâlâ yankılanıyor:

“Hak kaybına sessiz kalırsan, sıra sana geldiğinde konuşacak kimseyi bulamazsın.”